Frontera España-Portugal: documentación lingüística y bibliográfica
 http://www.frontespo.org
Localidad: Castromil (Hermisende). Zamora
Identificador de la grabación: ESZA27003-008
Fecha de la entrevista: 26/02/2016
Entrevistadores: David Rodríguez Lorenzo
Informantes: Nemesio González, Ascensión Nieto
Versión de la transcripción: 1
Revisada: No

Licencia de uso CC BY-SA 4.0

Entr. 1 (DRL) E como era o trato... | bueno, aqu- | a... relación con, con Moimenta e estes publiños de Portugal?

Inf. 1 (NG) Pois mira, Moimenta... | ir a | mutas veces... as mulleres iban a buscar mutas cousas a M-, a, a, a Moimenta, que iban buscar telas e buscar... café e...

Inf. 2 (AN) Si, íbamos a buscar mutas cousas, si.

Inf. 2 (AN) Si, w o café, café, antigamente íbamos polo café, acórdome eu |

Entr. 1 (DRL) Era café Sical?

Inf. 2 (AN) Sical

Inf. 1 (NG) Estes iban de día.

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Inf. 2 (AN) E o Chinês, tamén había outra marca que lle chamaban o Chinês, o Chinês.

Entr. 1 (DRL) O Chinês.

Inf. 1 (NG) De día iban, pero mu- | saíanlle os guardiñas e quitábanlles [xxx].

Inf. 2 (AN) Pero nós era para os gastos de casa, para o gasto da casa, non era para | este por e[x]emplo...

Inf. 1 (NG) Que eu, que eu, por e[x]emplo, eu xa fui ao, ao fardo, a ganar dez duros.

Entr. 1 (DRL) Si, si, claro, non...

Inf. 2 (AN) Ao contraban- | ao fardo, [xxx].

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Inf. 1 (NG) Mira, desde Moimenta a aquí, que son cinco quilómetros, e era de noute, non pens- | que eso de día non podías facer, era solo de noute, por cincuenta pesetas.

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Inf. 1 (NG) Vinte quilos ás costas... daquel café, sabes?

Inf. 1 (NG) E outras veces cor- | vinte duros desde a M-, desde a Moimenta a Castromil e ao Alto da Canda, non sei se sabes donde queda o Alto da Canda.

Inf. 2 (AN) E á Canda.

Entr. 1 (DRL) Non.

Inf. 2 (AN) Non sabes?

Inf. 2 (AN) É...

Entr. 1 (DRL) Alto da Canga [sic] é indo para... A Mezquita, ou |

Inf. 2 (AN) Pois | non, non, A Portela da Canda, Padronelo, xa é... s- | é xa así, este de aí. [TranscrDubidosa]

Inf. 1 (NG) Non.

Inf. 1 (NG) O Alto da P- |

Entr. 1 (DRL) Ah, indo para o outro lado.

Inf. 1 (NG) A ven- | a | no alto da | no mismo alto da, da Portela da Canda había unha venta... e alí levábamoslle o café.

Inf. 2 (AN) Que ahora está caída, está en ruínas.

Inf. 1 (NG) Xa, xa non hai venta nin a carretera aquela era a que había, a nacional da que había antigua.

Inf. 2 (AN) Xa non hai naide.

Entr. 1 (DRL) Pero... é unha tirada...

Inf. 1 (NG) Pois xa te, xa te podes ima[x]inar, de Moimete a eiquí, cinco, e de eiquí a alá outros cinco, dez.

Inf. 2 (AN) Oi... pois ima[x]ínate que tirada, para ganaren dez duros, que eran cincuenta pesetas.

Entr. 1 (DRL) Si, e como, e como se organizaban iso a... |

Inf. 1 (NG) Un tío... | eiquí había dous ou tres que se dedicaban a eso, -sabes?- a... | por conta deles, entones, buscaban homes.

Inf. 2 (AN) Porque el, por e[x]emplo, se lle collían o fardo, el non o perdía.

Inf. 1 (NG) Eu, eu non perdía nada, non | tamén non tiña que perder, non tiña diñeiro... [Riso]

Inf. 2 (AN) [Riso]

Inf. 2 (AN) Ou perdía, perdía o que, o... que [xxx].

Entr. 1 (DRL) Claro.

Inf. 1 (NG) Ao mellor ibamos, ibamos vinte, vinte homes... rapazotes e...

Entr. 1 (DRL) E pagaban coma se fora un xornal, vamos, [xxx].

Inf. 1 (NG) Non, tu ganabas dez duros, e se perdías, se perdías o fardo no medio do camiño, non ganabas nada... e aquelo...

Inf. 2 (AN) Claro.

Inf. 2 (AN) [xxx], si, [xxx].

Entr. 1 (DRL) Claro, por levar aquela carga...

Entr. 1 (DRL) E tampouco perdías.

Inf. 2 (AN) Non perdías o fardo tu, pero bueno, perdías o teu... o teu sueldo, [Riso].

Inf. 1 (NG) Non o perdías.

Inf. 1 (NG) Perdíalo, per-, perdíalo [xxx] como máximo, máis nada.

Inf. 1 (NG) Pero ao mellor, vi- | veces de vir vinte tíos uis detrás dos outros... sabes?

Inf. 1 (NG) E un | acórdome que unha vez... estaban os guardias nos Tocos... e un era | e era este | un que se chamaba Diarrea, te- | tíñamolo así medio de baixa [TranscrDubidosa], un guardia, chamabámoslle o Diarrea.

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Inf. 2 (AN) [Riso]

Inf. 1 (NG) Estaban e sentiron vir, sentiron vir o a- | o, o café -sabes?- e viña un | viña o es- | sempre viña un espía de diante... -sabes?- viña un espía de diante, a ver se oía algo, o espía non traía nada, chamábanlle espía, era o que viña de diante do... | non viñan xuntos, ao mellor un saía un ahora, outro saía dentro de cinco minutos, outro saía dentro doutros cinco,

pero o espía saía de diante.

Inf. 1 (NG) [xxx], ao chegar aos tocos, o guardia estaba nos Tocos, nun p- | nunha zona que lle chaman os Tocos.

Inf. 1 (NG) O espía, o espía... doulle a gana de mexar... -oíche?- e o guardia estaba escondido detrás dun [TranscrDubidosa], e o espía vai e... [xxx] gana de mexar e coindidiu de mexar na, na | onde estaba o guardia.

Inf. 2 (AN) Vaime por leña, [xxx], vaime por [xxx].

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Inf. 2 (AN) Eh... vaime [xxx].

Inf. 1 (NG) "Me cago en Dios, no llega bien que pasáis el contrabando que aún meáis a uno..." [Riso]

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Inf. 1 (NG) Que casualidades salen na vida, eh. [Riso]

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Inf. 1 (NG) O guardia era castellano.

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Inf. 1 (NG) "Me cago en Dios, [Riso] no llega bien que paséis el contrabando, aún meáis a uno en la cara".

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Inf. 1 (NG) Tu mira, tan grande como é o monte, e que coincidencias, eh... [Riso] é verdai.

Entr. 1 (DRL) [Riso] No medio da noite... [Riso]

Inf. 1 (NG) É verdai.

Inf. 1 (NG) Pero eles esperaban máis ou menos por donde viñan.

Entr. 1 (DRL) Claro, coñecían os camiños e...

Inf. 2 (AN) Claro, tiñan [xxx], por alí [xxx].

Inf. 1 (NG) E o outro coincidiu de... "E vou a mexar", púxose a mexar e estaba o guardia detrás da uz. [Riso]

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Inf. 1 (NG) E así se ganaban dez duros, oíche?

Entr. 1 (DRL) E que máis se levaba, azúcar ou... que outras cousas?

Inf. 2 (AN) Non.

Inf. 1 (NG) Pan, pan, tamén se subía muto pan.

Inf. 2 (AN) Pan, bueno, pero eso solo era para o gasto da casa, o que era para negociar, para ganaren algo, solo era o café.

Inf. 1 (NG) Para o gasto da casa.

Inf. 1 (NG) Despois xa... despois xa tabaco, e veu x- | eu, eu xa non traballei o tabaco, eu xa non fui, foi máis tarde o tabaco e eu... despois xa non... xa non me casei [sic] e xa tíñamos traballo bastante en casa e non...

Entr. 1 (DRL) Era o café.

Inf. 2 (AN) Bueno, e tabaco, e tabaco.

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Entr. 1 (DRL) E de cousas así para, para, para, para casa, é dicir, xa s-, sen ser para comerciar, que, que, que se ía buscar a Portugal?

Inf. 2 (AN) Ah, pois sábanas íbamos muto a Portugal, as toallas, [xxx].

Entr. 1 (DRL) [Asent] Sempre esas cousas de... | sempre foron máis baratiñas en Portugal.

Inf. 2 (AN) Si, si, si, as toallas, [xxx] |

Inf. 1 (NG) Cousas así, figuras e deso tamén, esas cousas ao mellor... aínda se traían muto.

Inf. 2 (AN) Si, así adornos, así cousiñas desas tamén aínda se traían... | fíos, para ganchillarmos e para, para labouras, tamén traíamos mutos de, de Portugal, si.

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Inf. 2 (AN) Despois xa [xxx].

Entr. 1 (DRL) E eles de aquí viñan comprar algo... ?

Inf. 2 (AN) Eles eiquí qu- | levaban [TranscrDubidosa] menos.

Inf. 1 (NG) Eles en principio [Emisión] viñan muto a Man- | eiquí a | non | a Manzalvos viñan muto, levaban muto chocolate... de, de arriba para abaixo -sabes?-, era o que máis lle levaban, chocolate e na me- | no tempo das matanzas, tamén o pimento.

Inf. 2 (AN) A Manzalvos era a onde máis iban.

Inf. 2 (AN) O pimento.

Inf. 1 (NG) Pero... máis ben acudían aí a un pueblo que |

Inf. 2 (AN) E a fariña, a fariña tamén levaban, a fariña tamén levaban.

Inf. 1 (NG) A fariña.

Inf. 1 (NG) Un pueblo que está...

Inf. 2 (AN) Mismo | alí estílase muto, en Portugal, estilábase, e síguese estilando, o folar, non sei se oíche falar no folar.

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Inf. 2 (AN) É típico na Pascua.

Inf. 2 (AN) Non hai unha casa en Portugal que non faga folar... sabes?

Inf. 2 (AN) E é, é unha cousa que se fai | eu non o sei facer, pero os ingredientes aínda tos sei dicir, faise de fariña, huevo, e logo métenlle así trozos de chourizo e de xamón, así polo medio, coma se | non é empanada, pero é -sabes?- pero así salteado, aquelo non queda como a empanada.

Entr. 1 (DRL) [Tose]

Entr. 1 (DRL) Ah...

Entr. 1 (DRL) Teño, teño oído desto, si, pero dábanlle outro nome, para aí para a parte de... | si, si, si, si.

Inf. 2 (AN) Eiquí... e por eiquí chámanlle un folar.

Entr. 1 (DRL) Hei de pre- | cando vaia para a Moimenta e por aí hei de preguntar tamén como lle, como lle | como, como, como fan, como fan iso.

Inf. 2 (AN) Si, é, é folar... [xxx].

Inf. 1 (NG) Si, e, e, e explícante o do café.

Inf. 2 (AN) Entonces, cuando era para o folar, viñan muto pola

fariña a España, subían muto a buscala | e aínda hoxe.

Entr. 1 (DRL) Ola.

Entr. 1 (DRL) E aquela | fariña de, fariña de centeo ou de tri- | fariña de |

Inf. 2 (AN) Non, triga, triga, triga.

Inf. 1 (NG) Si, eles para eso é de fariña triga.

Inf. 2 (AN) Aínda hoxe... veñen pola fariña...

Entr. 1 (DRL) E á parte, á parte deso... [Emisión] había trato con eles, non sei, pois para ir ás festas a... ?

Inf. 1 (NG) Por e[x]emplo, contrabando de vacas, muto.

Inf. 2 (AN) Ah, de vacas, si, tamén traballou muto deso, do de pasar vacas e, e vitelos, si.

Entr. 1 (DRL) Tamén, ah...

Inf. 1 (NG) Si, a vaca | muta vaca, mu- | íase comprar vacas a, vacas a Portugal para arriba, mutas, compramos mutas.

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Inf. 2 (AN) Vacas para | compradas en Portugal e logo levalas ao mellor á feira a Viana, ou á da Mezquita, a vender, e xa ganabas.

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Inf. 1 (NG) Nós unha vez fumos alá a un pueblos que chaman Santa Cruz, en | de | en Portugal, eh, alí é Vimes, Santa Cruz...

Entr. 1 (DRL) Santa Cruz.

Entr. 1 (DRL) Si, si, si, eu sei, sei máis ou menos onde está porque... estou quedando estes días en Vinhais e paso por alí.

Inf. 1 (NG) E... acórdome ben que... fumos o | eu e outro que se chamaba Sinesio, xa morreu... "E vamos hasta Santa Cruz se hai algo..."

Inf. 1 (NG) Alá compramos ao tuntún dúas noveliñas... dúas noveliñas, así de un ano e pico... trouguémolas eiquí como pudemos desde Santa Cruz, luchando con elas, e de eiquí levámolas á fei- | eiquí facíase a feira da Mezquita, facíase unha feira de ganado...

Inf. 2 (AN) Moi boa feira [xxx] na Mezquita, viñan todos os compradores.

Inf. 1 (NG) Estaba o toural da Mezquita | era | a Mezquita non a

conoces, non?

Entr. 1 (DRL) Non, pero faláronme, falou seu fillo que s- | o, o, o cinco e o dezanvove, non?

Inf. 2 (AN) Si.

Inf. 1 (NG) Exactamente.

Inf. 1 (NG) É un toural que ten... | alí axuntaríanse, eu que sei, cuatrocentas vacas... naquel t- | naquela feira, ou trescentas.

Inf. 2 (AN) Pero ahora xa non hai ganado, nada.

Entr. 1 (DRL) Xa non é...

Inf. 2 (AN) Non.

Inf. 1 (NG) E levámolas á Mezquita a vender... e aquelas noveliñas, comprámolas ao tuntún, sen saber se lle gababamos ou lle perdiamos, e dobláronnos o diñeiro... sabes?

Inf. 1 (NG) Se valeran cuatro, déronnos oito.

Inf. 1 (NG) Pero desas acértanse poucas.

Inf. 1 (NG) Despois xa tamén fumos mutas veces, muto, muto, muto ás pieles da raposa, trouguemos de Portugal.

Entr. 1 (DRL) Ai, si?

Inf. 1 (NG) O que é a piel, para facer...

Entr. 1 (DRL) Si, si.

Inf. 1 (NG) En España tiña muta aceptación a piel da raposa.

Entr. 1 (DRL) Ah, pois non sabía de | eu diso.

Inf. 2 (AN) Si.

Inf. 1 (NG) Para faceres | pois serían para chaquetois para as mulleres ou o que fose.

Entr. 1 (DRL) Sabía que aínda en Portugal aínda hoxe teñen costume de ir cazar a raposa e tal, pero...

Inf. 1 (NG) Muta, nós íbamos ás pieles a Portugal, despois xa vendíamolas eiquí.

Inf. 2 (AN) E tamén lle ganaban, a esas pieles tamén lle ganaban.

Inf. 1 (NG) Si, ganábaselle pouco, pero como traíanse mutas...

Entr. 1 (DRL) Cales son os puebliños máis, máis | cos que máis contacto hai, é dicir, os máis próximos aquí, que señan portugueses?

Inf. 2 (AN) Aí a Moimenta.

Inf. 1 (NG) Moimenta hasta Vinhais.

Inf. 1 (NG) Vinhais aínda, aínda, nós aínda vamos muto a Vinhais, esa vai, vai a cortar o pelo a Vinhais... e aínda vamos muto a Vinhais.

Inf. 2 (AN) Eu sempre vou ahora a cortar o pelo a Vinhais.

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Entr. 1 (DRL) Hai máis trato ahora, hai máis | a xente vai | pasa máis a fronteira ahora que... ?

Inf. 1 (NG) Non te creas.

Inf. 1 (NG) Si, as ca- | as cousas en Portugal ahora están, están máis caras.

Inf. 2 (AN) Eiquí á carnicería tamén vén mutos portugueses, tamén vén mutos.

Entr. 1 (DRL) Veñen eles aquí?

Inf. 2 (AN) Si.

Inf. 1 (NG) Si, muto.

Inf. 1 (NG) Porque ahora as cousas están máis caras case alá, eh.

Entr. 1 (DRL) Claro, é que alí teñen uns |

Inf. 1 (NG) Non é coma antes, cuando te decía que íbamos polo... polo | pola telas e polas azúcar [sic] e esas cousas e o | e esas cousas, antes estaban moi baratas, pero ahora... teñen todo caro, Portugal.

Inf. 2 (AN) Café e as telas e as toallas e esas cousas.

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Entr. 1 (DRL) Si, señor.

Inf. 1 (NG) Están peor ca nós.

Entr. 1 (DRL) Teñen moitos impostos, están pagando... un IVA moi alto.

Inf. 1 (NG) Si e... por e[x]emplo, unha [x]ubilación dun vello non é nada, son douscentos, douscentos cincuenta, trescentos euros.

Inf. 2 (AN) E non é nada, tampouco [xxx]... non é nada, [xxx].

Entr. 1 (DRL) As re-, as reformas, como din eles, unha reforma pequena.

Entr. 1 (DRL) É pouco, si.

Entr. 1 (DRL) E coñecen outras zonas de Portugal... outras, outras | ?

Inf. 1 (NG) Nós... hasta Vinhais, si, aí conocemos.

Inf. 2 (AN) Bueno, aínda fumos a... | os muebles do salón desta casa, aínda fumos para alá a Oporto, cerca de Oporto.

Entr. 1 (DRL) E alí notaban que xa falan diferente?

Inf. 1 (NG) Si, algo de diferencia hai, si.

Inf. 2 (AN) [Emisión] Algo diferente si deben falar, si.

Entr. 1 (DRL) Pero entendían, entendíanse ben con eles?

Inf. 1 (NG) Enténdese, enténdese.

Inf. 2 (AN) A Pazo de Ferreira, a ciudad do... muebles, ou non sei como lle chaman, que é todo muto muebles.

Entr. 1 (DRL) Pazo de Ferreira.

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Entr. 1 (DRL) Si, si, traballan s- | os portugueses traballan ben a madeira.

Inf. 1 (NG) Eu en Braganza |

Inf. 2 (AN) Si, si.

Inf. 1 (NG) En Braganza estuven, estuven en Mirandela, estuven en... mutos sitios, o que é a zona limítrofe, [xxx].

Inf. 2 (AN) E en Chaves, alí en Chaves tamén...

Inf. 1 (NG) Chaves, porque... xa te coment- | falaba eu que comprábamos pieles en Portugal, rondamos o que é a comarca toda... hasta Braganza.

Entr. 1 (DRL) [Asent]